

নৰঞ্জন সিং নাথারান

বনাম

পঞ্জাব ৰাজ্য

(আৰু ১৩ অন্য আবেদন)

[পতঞ্জলী শাস্ত্ৰী চি.জে., মেহৰ চন্দ মহাজন, মুখাৰ্জীয়া, দাস আৰু চন্দ্ৰশেখৰ আইয়াৰ জেজে.]

প্ৰতিৰোধমূলক আটক - অবৈধ বুলি প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা আটকৰ আদেশ - পূৰ্বৰ আদেশক অপসাৰিত কৰা নতুন আদেশ - গ্ৰহণযোগ্যতা - কদাশয়তাৰ প্ৰশ্ন - বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণ মোকদ্দমা - আটকৰ বৈধতা প্ৰত্যৰ্পণৰ তাৰিখত নিৰ্ধাৰণ কৰিব লাগিব।

কদাশয়তাৰ অভাৱত আটক কৰ্তৃপক্ষই কেৱল আনুষ্ঠানিক ভিত্তিত ক্ৰটিপূৰ্ণ বুলি প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা পূৰ্বৰ আটক আদেশক উঠাই ল'ব পাৰে আৰু সম্ভৱ হ'লেই নতুন আদেশ দিব পাৰে যিটো দোষমুক্ত আৰু আইনৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ যথাযথভাৱে মানি চলে। কদাশয়তাৰ প্ৰশ্নটো যদি উত্থাপন হয়, তেন্তে প্ৰতিটো গোচৰৰ পৰিস্থিতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি সিদ্ধান্ত ল'ব লাগিব।

বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণ মোকদ্দমাত প্ৰত্যৰ্পণৰ সময়ত আটকৰ বৈধতা বা অন্যথাৰ প্ৰতি আদালতৰ দৃষ্টি থাকিব লাগিব আৰু মোকদ্দমাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ তাৰিখৰ উল্লেখৰ সৈতে নহয়।

বসন্ত চন্দ্ৰ ঘোষ বনাম ৰজা সম্ৰাট ([১৯৪৫] এফ.চি.আৰ. ৮১) অনুসৰণ কৰা হৈছে। নৰঞ্জন সিং বনাম পঞ্জাব ৰাজ্য (অপ্ৰতিবেদিত) ব্যাখ্যা কৰা হৈছে। মাখন সিং তাৰচিক্কা বনাম পঞ্জাব ৰাজ্য ([১৯৫২] এচ.চি.আৰ. ৩৬৮) ৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে।

ফৌজদাৰী অধিকাৰক্ষেত্ৰ: বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণ প্ৰকৃতিৰ ৰিটৰ বাবে সংবিধানৰ ৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত আবেদন (নং ৫১৩, ৫৬৬, ৫৬৮, ৫৭০, ৫৯১, ৫৯৫, ৫৯৬, ৬০১, ৬১৬, ৬১৭, ৬২৩, ৬২৫, ৬৩১ আৰু ১৯৫১)। তথ্যসমূহ ৰায়দানত উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫১৩, ৫৬৬, ৫৬৮, ৫৭০, ৫৯৫, ৫৯৬, ৬০৯, ৬১৬, ৬১৭, ৬২৩, ৬২৫ আৰু ৬৩১ নং আবেদনত আবেদনকাৰীৰ বাবে ৰাঘবীৰ সিং (ন্যায় মিত্ৰ)।

৫৯১ নং আবেদনত আবেদনকাৰীৰ বাবে এ.এছ.আৰ. চাৰি (ন্যায় মিত্ৰ)।

৬৩২ নং আবেদনত আবেদনকাৰীৰ বাবে শিৱ চৰণ সিং (ন্যায় মিত্ৰ)।

পঞ্জাব ৰাজ্যৰ বাবে পঞ্জাবৰ মহাধিবক্তা এছ. এম. ছিত্ৰী (তেওঁৰ সৈতে জিন্দ লাল)।

১৯৫২, জানুৱাৰী ২৫। আদালতৰ ৰায়দান দিছিল পতঞ্জলী শাস্ত্ৰী চি.জে. - এইখন সংবিধানৰ ৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত আমালাৰ কেন্দ্ৰীয় কাৰাগাৰ অধীক্ষকৰ জৰিয়তে আবেদনকাৰীক জিম্মাৰ পৰা ৰেহাই দিয়াৰ বাবে বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণৰ লেখ জাৰি কৰাৰ বাবে দাখিল কৰা আবেদন।

১৯৫০ চনৰ ৫ জুলাইত অমৃতসৰৰ জিলা দণ্ডাধীশৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি ১৯৫০ চনৰ নিবাৰক নিৰোধ আইনৰ ৩ নং ধাৰাত তেওঁক প্ৰদান কৰা ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি আবেদনকাৰীক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি আটক কৰা হয় আৰু আইনখনৰ ধাৰা ৭-য়ে আৰোপ কৰা প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি ১৯৫০ চনৰ ১০ জুলাইত তেওঁক আটক কৰাৰ ভিত্তি প্ৰদান কৰা হৈছিল। ১৯৫১ চনৰ ২২ ফেব্ৰুৱাৰীৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱা প্ৰতিৰোধমূলক আটক (সংশোধনী) আইন, ১৯৫১-ৰ দ্বাৰা আইনখন সংশোধন কৰি এক নতুন আদেশ নং ৭৮৫৩- ADSB, ১৭ মে', ১৯৫১ তাৰিখে তলত দিয়া চৰ্তত জাৰি কৰা হৈছিল:-

“যিহেতু পঞ্জাৰৰ ৰাজ্যপাল, নৰঞ্জন সিং নাথৱান নামেৰে পৰিচিত, অমৃতসৰ জিলাৰ ৰামদাস আৰক্ষী থানাৰ অন্তৰ্গত চাক চিকন্দৰ গাঁৱৰ লেহনা সিঙৰ পুত্ৰ সন্দৰ্ভত সন্তুষ্ট, যে তেওঁক ৰাজ্যৰ নিৰাপত্তাৰ প্ৰতি ক্ষতিকাৰকভাৱে কাম কৰাত বাধা দিয়াৰ উদ্দেশ্যে তলত দিয়া আদেশ দিয়াটো প্ৰয়োজনীয়:

এতিয়া, গতিকে, নিবাৰক নিৰোধ (সংশোধনী) আইন, ১৯৫১-য়ে সংশোধন কৰা নিবাৰক নিৰোধ আইন, ১৯৫০-ৰ ধাৰা ৩-ৰ উপ-ধাৰা (১) আৰু ৪ নং ধাৰাত প্ৰদান কৰা ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি পঞ্জাৰৰ ৰাজ্যপালে ইয়াৰ দ্বাৰা নিৰ্দেশ দিয়ে যে উক্ত নৰঞ্জন সিং নাথৱানক পঞ্জাৰৰ কাৰাগাৰ মহাপৰিদৰ্শকৰ জিম্মাত ৰখা হ'ব আৰু পঞ্জাৰ আটক বন্দী নিয়ম, ১৯৫০-ত উল্লেখ কৰা বা সাধাৰণ আদেশৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা অনুশাসন ভংগৰ বাবে ৰক্ষণাবেক্ষণ, অনুশাসন আৰু শাস্তিৰ চৰ্ত সাপেক্ষে ৰাজ্যৰ যিকোনো কাৰাগাৰত ১৯৫২ চনৰ ৩১ মাৰ্চলৈকে আটক কৰি ৰখা হ'ব।”

এই আদেশ ১৯৫১ চনৰ ২৩ মে'ত আবেদনকাৰীৰ ওপৰত জাৰি কৰা হৈছিল যদিও এই আদেশৰ সমৰ্থনত তেওঁৰ ওপৰত কোনো ভিত্তি প্ৰদান কৰা হোৱা নাছিল।

তাৰ পিছত আবেদনকাৰীয়ে তেওঁৰ মুক্তিৰ বাবে এই আবেদনখন দাখিল কৰি কয় যে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা আদেশটো অবৈধ কাৰণ (১) ১৯৫০ চনৰ ১০ জুলাইত তেওঁক জনোৱা আটকৰ ভিত্তিসমূহ "যথেষ্ট অস্পষ্ট, মিছা আৰু কাল্পনিক" আৰু (২) যি ভিত্তিত ১৯৫১ চনৰ ১৭ মে' তাৰিখৰ আদেশ প্ৰতিষ্ঠিত আছিল, সেই ভিত্তি তেওঁক প্ৰদান কৰা হোৱা নাছিল। ১৯৫১ চনৰ ১২ নৱেম্বৰত আবেদনখনৰ একপক্ষীয় শুনানি হৈছিল যেতিয়া এই আদালতে আবেদনকাৰীক কিয় মুকলি কৰি দিব নালাগে তাৰ কাৰণ দেখুৱাবলৈ আহ্বান জনাই এক নিচি নিয়ম জাৰি কৰিছিল আৰু ১৯৫১ চনৰ ২৩ নৱেম্বৰত চূড়ান্ত শুনানিৰ বাবে ইয়াক প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল। ইফালে ৰাজ্য চৰকাৰে ১৯৫১ চনৰ ১৭ মে' তাৰিখৰ আটকৰ আদেশ বাতিল কৰি ১৯৫১ চনৰ ১৮ নৱেম্বৰত আদেশ জাৰি কৰে আৰু একে তাৰিখে অমৃতসৰৰ জিলা দণ্ডাধীশে সংশোধিত আইনখনৰ ৩ আৰু ৪ ধাৰাত আবেদনকাৰীক আটক কৰাৰ বাবে আন এক আদেশ জাৰি কৰে; এই শেষৰ আদেশ আৰু ইয়াৰ ভিত্তিসমূহ আছিল ১৯৫১ চনৰ ১৯ নৱেম্বৰত আবেদনকাৰীক প্ৰদান কৰা হৈছিল।

তাৰ পিছত আবেদনকাৰীয়ে ১৯৫১ চনৰ ২৮ নৱেম্বৰত এই আদালতত এখন পৰিপূৰক আবেদন দাখিল কৰে, য'ত তেওঁ এই ভিত্তিত শেষৰ আদেশৰ বৈধতাক প্ৰত্যাহ্বান জনায় যে "এয়া কেৱল আবেদনকাৰীৰ বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণৰ আবেদনক পৰাস্ত কৰাৰ এক উপায় আছিল, য'ত ইতিমধ্যে এটা নিৰ্দেশ জাৰি কৰা হৈছিল", আৰু তেওঁ ১৯৫১ চনৰ ১৭ মে' তাৰিখৰ পূৰ্বৰ আদেশৰ বৈধতাৰ ওপৰত আক্ৰমণৰ অতিৰিক্ত ভিত্তি এইবুলি দাঙি ধৰিছিল যে সংশোধিত আইনখনৰ ধাৰা ১১-ৰ দ্বাৰা প্ৰয়োজনীয় উপদেষ্টা মণ্ডলীৰ মতামত গ্ৰহণ কৰাৰ আগতে ই আটকৰ সময়সীমা ১৯৫২ চনৰ ৩১ মাৰ্চলৈকে নিৰ্ধাৰণ কৰিছিল। এই ভিত্তি স্পষ্টভাৱে এই আদালতে প্ৰকাশ কৰা মতামতৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল যে উপদেষ্টা মণ্ডলীৰ মতামত লাভ কৰাৰ পূৰ্বে সংশোধিত আইনখনৰ ৩ নং ধাৰাত আটক কৰাৰ প্ৰাৰম্ভিক আদেশত আটকৰ সময়সীমা নিৰ্দিষ্ট কৰাটোৱে আদেশটোক অবৈধ কৰি তুলিছিল।

প্ৰতিবাদীৰ হৈ দাখিল কৰা কাৰণ দেখুওৱা নিৰ্দেশৰ প্ৰত্যুত্তৰত চৰকাৰৰ অবৰ সচিব (গৃহ)-য়ে ১৯৫১ চনৰ ১৮ নৱেম্বৰ তাৰিখে আটক কৰাৰ নতুন আদেশ জাৰি কৰা পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰে। সংশোধিত

আইনখনৰ ধাৰা ৮ৰ অধীনত গঠন কৰা উপদেষ্টা মণ্ডলীয়ে আবেদনকাৰীৰ গোচৰটো উল্লেখ কৰিছিল আৰু বিবেচনা কৰিছিল আৰু মণ্ডলীয়ে ১৯৫১ চনৰ ৩০ মে'ত প্ৰতিবেদন দিছিল যে আবেদনকাৰীক আটক কৰাৰ বাবে পৰ্যাপ্ত কাৰণ আছে বুলি উল্লেখ কৰাৰ পিছত, শপতনামা তলত দিয়া ধৰণে আগবাঢ়িছিল:

“যে চৰকাৰক পৰামৰ্শ দিয়া হৈছিল যে প্ৰতিৰোধমূলক আটক (সংশোধনী) আইন, ১৯৫১ৰ দ্বাৰা সংশোধিত প্ৰতিৰোধমূলক আটক আইন’, ১৯৫০ৰ ধাৰা ১১ৰ অধীনত দিয়া, কিন্তু উক্ত আইনৰ ৩ নং ধাৰাৰ অধীনৰ আদেশৰ ৰূপত সম্পন্ন কৰা আদেশৰ পিছত আটক কৰাৰ ভিত্তি থাকিব লাগে আৰু যিহেতু বেছিভাগ ক্ষেত্ৰতে এইটো কৰা হোৱা নাছিল, সেয়েহে এইসমূহ আটক কৰাক লৈ প্ৰশ্ন উত্থাপন হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছিল। চৰকাৰক আৰু পৰামৰ্শ দিয়া হৈছিল যে অন্যান্য কাৰিকৰী দোষ আছে যিয়ে বিভিন্ন আটক বন্দীক আটক কৰাটো অধাৰ্য্য কৰি তুলিব পাৰে। ইয়াৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি চৰকাৰে সিদ্ধান্ত লয় যে সকলো আটক বন্দীৰ গোচৰ সংশ্লিষ্ট জিলা দণ্ডাধীশসকলে পুনৰীক্ষণ কৰিব লাগে। সেই অনুসৰি পঞ্জাৰ চৰকাৰে জিলা দণ্ডাধীশসকলক গোচৰসমূহ পুনৰীক্ষণ কৰি নিজৰ মনটোক নতুনকৈ প্ৰয়োগ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে আৰু জোৰ দি কয় যে এজন ব্যক্তিক আটক কৰাৰ ন্যায্যতা প্ৰদান কৰিবলৈ আটক কৰ্তৃপক্ষৰ সৈতে যুক্তিসংগত ভিত্তি থাকিব লাগিব আৰু তেওঁলোকক প্ৰতিটো গোচৰতে স্পষ্টভাৱে প্ৰতিবেদন দিবলৈ কোৱা হৈছিল যে সংশ্লিষ্ট জিলা দণ্ডাধীশে আটক বন্দীক আটক কৰাটো বিচাৰিছিল নে নাই। পঞ্জাৰ চৰকাৰেও কিছুমান গোচৰ পুনৰীক্ষণ কৰে। সেই অনুসৰি আবেদনকাৰীৰ গোচৰকে ধৰি সকলো গোচৰ পুনৰীক্ষণ কৰা হৈছিল আৰু এই গোচৰত জিলা দণ্ডাধীশে পুনৰ সন্তুষ্ট হৈছিল যে ৰাজ্য আৰু ৰাজ্যৰ নিৰাপত্তাৰ প্ৰতি ক্ষতিকাৰকভাৱে কাম নকৰাৰ উদ্দেশ্যে আটক বন্দীজনক আটক কৰাটো প্ৰয়োজনীয়।” আৰু ইয়াৰ সামৰণিত কোৱা হৈছে “যে আবেদনকাৰীক এতিয়া অমৃতসৰৰ জিলা দণ্ডাধীশৰ নিৰ্দেশত আটক কৰা হৈছে।”

মূল আৰু পৰিপূৰক আবেদনসমূহ যথা সময়ত ফাজল আলী আৰু ভিভিয়ান বোস জে.জে.ৰ আগত ১৯৫১ চনৰ ১৭ ডিচেম্বৰত শুনানিৰ বাবে আহিছিল যেতিয়া ১৯৫১ চনৰ ৩৩৪ নং আবেদন (নাৰঞ্জন সিং বনাম পঞ্জাৰ ৰাজ্য)-ত এই আদালতৰ এক অপ্ৰতিবেদিত সিদ্ধান্তৰ কিছু পৰ্যবেক্ষণত আবেদনকাৰীৰ হৈ আস্থা আৰোপ কৰা হৈছিল আৰু দাবী কৰা হৈছিল যে সেইসমূহ পৰ্যবেক্ষণ আৰু সংবিধানৰ তৃতীয় খণ্ডৰ বিধানসমূহৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত, বসন্ত চন্দ্ৰ ঘোষ বনাম ৰজা সম্ৰাট^{(১৯৪৫) এফ.চি.আৰ. ৮১.} গোচৰৰ সিদ্ধান্ত, যাৰ ওপৰত প্ৰতিবাদীয়ে নিৰ্ভৰ কৰিছিল, ভাল আইন হৈ থকা নাছিল। বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলে ভাবিছিল যে বিষয়টো সংবিধান বিচাৰপীঠে বিবেচনা কৰিব লাগে আৰু সেই অনুসৰি গোচৰটো আমাৰ সন্মুখত ৰখা হ’ল।

প্ৰতিবাদীৰ হৈ দাখিল কৰা শপতনামাৰ পৰা দেখা যাব যে আবেদনকাৰীৰ গোচৰটোৰ লগতে ১৯৫১ চনৰ ১৭ মে'ৰ আটকৰ আদেশৰ বিৰুদ্ধে তেওঁৰ প্ৰতিনিধিত্বও উপদেষ্টা মণ্ডলীৰ সন্মুখত বিবেচনাৰ বাবে ৰখা হৈছিল আৰু ১৯৫১ চনৰ ৩০ মে'ত মণ্ডলীয়ে প্ৰতিবেদন দিছিল যে তেওঁলোকৰ মতে আবেদনকাৰীক আটক কৰাৰ বাবে যথেষ্ট কাৰণ আছে। কোৱা হয় যে, সেই প্ৰতিবেদনৰ ভিত্তিত, চৰকাৰে সিদ্ধান্ত লৈছিল যে আবেদনকাৰীক ১৯৫২ চনৰ ৩১ মাৰ্চলৈকে আটক কৰি ৰখা উচিত, কিন্তু, যদিও ধাৰা ১১ৰ অধীনত সঠিকভাৱে গঠন কৰা আদেশে আটক আদেশক "নিশ্চিত" কৰিব লাগে আৰু এক নিৰ্দিষ্ট সময়লৈকে আটক "অব্যাহত" ৰাখিব লাগে, ১৯৫১ চনৰ ১৭ মে'ৰ আদেশটো সংশোধিত আইনখনৰ ধাৰা ৩-ৰ অধীনত প্ৰাৰম্ভিক আদেশৰ

ৰূপত এক ভুল ধাৰণাৰ অধীনত, পূৰ্বৰ দৰে একে ভিত্তিত আবেদনকাৰীক কোনো সতেজ ভিত্তি অৱগত নকৰাকৈ জাৰি কৰা হৈছিল। কাৰিকৰী আৰু আনুষ্ঠানিক চৰিত্ৰৰ সম্ভাৰ্য্য দোষৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত যুক্তিৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ উক্ত আদেশটো ১৩ নং ধাৰাত বাতিল কৰা হয় আৰু জিলা দণ্ডাধীশে গোচৰটো পুনৰীক্ষণ কৰাৰ পিছত ১৯৫১ চনৰ ১৮ নৱেম্বৰত ধাৰা ৩ৰ অধীনত নতুনকৈ আটক কৰাৰ আদেশ জাৰি কৰা হয়, আৰু ইয়াৰ পিছত আগৰ দৰে একে ভিত্তিৰে আনুষ্ঠানিকভাৱে অৱগত কৰা হয় কাৰণ কোনো নতুন ভিত্তি নাছিল যিহেতু আবেদনকাৰীজন গোটেই সময়ছোৱাত আটক হৈ আছিল।

পঞ্জাৰৰ মহাধিবক্তাই যুক্তি দৰ্শায় যে [১৯৪৫] এফ.চি.আৰ. ৮১-ত প্ৰতিবেদিত সিদ্ধান্তটো হৈছে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা আদেশৰ বৈধতাৰ সমৰ্থনত স্পষ্ট কৰ্তৃত্ব। মূলতঃ একেধৰণৰ তথ্যৰ ওপৰত আদালতে দুটা প্ৰস্তাৱ ৰাখিছিল যাৰ দুয়োটা ইয়াত প্ৰযোজ্য। (১) য'ত পূৰ্বৰ আটকৰ আদেশ কেৱল আনুষ্ঠানিক ভিত্তিত ক্ৰটিপূৰ্ণ হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত পূৰ্বৰ ভিত্তিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি আটক কৰাৰ সঠিক আদেশ জাৰি কৰাত কোনো বাধা নাই, বিশেষকৈ সেইবোৰ ক্ষেত্ৰত য'ত ভিত্তিৰ পৰ্যাপ্ততা আদালতে পৰীক্ষা নকৰে, আৰু (২) যদি আদালতে আটক বন্দীক মুকলি কৰি দিয়াৰ নিৰ্দেশ দিয়াৰ আগতে কোনো সময়ত তেওঁক আটক কৰাৰ নিৰ্দেশ দিয়া বৈধ আদেশ দাখিল কৰা হয়, তেন্তে আদালতে কেৱল এই ভিত্তিত তেওঁক মুক্তিৰ নিৰ্দেশ দিব নোৱাৰে যে পূৰ্বৰ কোনো পৰ্যায়ত আটক কৰাৰ কোনো বৈধ কাৰণ নাছিল। প্ৰশ্নটো পিছৰ আদেশে পূৰ্বৰ আটকৰ বৈধতা প্ৰদান কৰে নেকি সেয়া নহয় বৰঞ্চ প্ৰশ্নটো হৈছে পিছৰ বৈধ আদেশৰ সত্ত্বেও আদালতে আবেদনকাৰীক মুকলি কৰি দিয়াৰ নিৰ্দেশ দিব পাৰে নেকি? বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলে আঙুলিয়াই দিয়ে যে যিবোৰ দেৱানী কাৰ্য্যবিধিৰ উপমাত সাধাৰণতে কাৰ্য্যবিধি আৰম্ভ হোৱাৰ তাৰিখৰ হিচাপত পক্ষসমূহৰ অধিকাৰ নিশ্চিত কৰিবলগীয়া হয়, তাৰ বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণ প্ৰকৃতিৰ কাৰ্য্যবিধিৰ ক্ষেত্ৰত কোনো প্ৰয়োগ নাই য'ত আদালতে কেৱল আবেদনকাৰীক আইনগতভাৱে আটক কৰা হৈছে নে নাই সেই প্ৰশ্নৰ সৈতেহে জড়িত।

আবেদনকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই স্বীকাৰ কৰে যে তেওঁ দ্বিতীয়টো প্ৰস্তাৱৰ শুদ্ধতাক প্ৰত্যাহ্বান জনাব নোৱাৰে, কিন্তু প্ৰথমটোৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতীয় সংবিধান বলবৎ হোৱাৰ পিছত গ্ৰহণযোগ্য নহয় বুলি আপত্তি দৰ্শায়। এইটো আহ্বান জনোৱা হৈছিল যে ২২ নং অনুচ্ছেদত প্ৰতিৰোধমূলক আটকৰ ক্ষেত্ৰত মানি চলিবলগীয়া পদ্ধতি নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে আৰু উক্ত পদ্ধতিটো কঠোৰভাৱে পালন কৰিব লাগিব কাৰণ আদালতৰ দ্বাৰা মুক্তিৰ একমাত্ৰ সম্ভাৱনা কাৰিকৰী বা আনুষ্ঠানিক দোষৰ ভিত্তিত হ'ব লাগিব, দীঘলীয়া এলানি সিদ্ধান্ত অনুসৰি প্ৰতিৰোধমূলক আটকৰ বিষয়ত ন্যায়িক পৰ্যালোচনাৰ পৰিসৰ কাৰ্যতঃ আইনৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ কঠোৰভাৱে পালন কৰা হৈছে নে নাই সেই সম্পৰ্কে তদন্তত সীমাবদ্ধ। এই কথা নিঃসন্দেহে সত্য আৰু মাখন সিং তাৰচিক্কা বনাম পঞ্জাৰ ৰাজ্য (১৯৫১ চনৰ আবেদন নং ৩০৮)^(যিহেতু [১৯৫২] এফ.চি.আৰ. ৩৬৮ হিচাপে প্ৰতিবেদন দিয়া হৈছে) শীৰ্ষক শেহতীয়া গোচৰত এই আদালতে এয়া লক্ষ্য কৰিবলৈ সুযোগ পাইছিল যে “এইটোত প্ৰায়েই বেছিকৈ জোৰ দিব নোৱাৰি যে কোনো ব্যক্তিক তেওঁৰ ব্যক্তিগত স্বাধীনতাৰ পৰা বঞ্চিত কৰাৰ আগতে আইনে স্থাপন কৰা পদ্ধতি কঠোৰভাৱে মানি চলিব লাগিব আৰু ইয়াৰ পৰা প্ৰভাৱিত ব্যক্তিজনৰ অসুবিধা হ'ব নালাগে।” এই প্ৰস্তাৱটো অৱশ্যে সংবিধান আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে প্ৰতিৰোধমূলক আটকৰ গোচৰত সমান ভাৱে প্ৰয়োগ কৰা হৈছিল আৰু এই স্থিতিৰ ক্ষেত্ৰত সংবিধানে কি পাৰ্থক্য আনে সেয়া চোৱাটো কঠিন। নিশ্চয়কৈ, এতিয়া

আইনখনৰ ১৩ নং ধাৰাটোৰ স্পষ্ট বিধানে এই স্থিতি অধিক স্পষ্ট কৰি তুলিছে যিয়ে উল্লেখ কৰিছে যে যিকোনো সময়তে আটকৰ আদেশ বাতিল বা সংশোধন কৰিব পাৰি আৰু এনে বাতিলে ধাৰা ৩-ৰ অধীনত একেজন ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে নতুন আটকৰ আদেশ দিয়াত বাধা নিদিয়। এবাৰ যদি এইটো স্বীকাৰ কৰা হয় যে বন্দী প্ৰত্যক্ষীকৰণ মোকদ্দমাত প্ৰত্যৰ্পণৰ সময়ত আটকৰ বৈধতা বা অন্যথাৰ প্ৰতি আদালতৰ দৃষ্টি থাকিব লাগিব আৰু মোকদ্দমাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ তাৰিখৰ উল্লেখৰ সৈতে নহয়, বেয়া বিশ্বাসৰ প্ৰমাণৰ অভাৱত এইটো ধৰি লোৱাটো কঠিন যে অবৈধ বুলি প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা পূৰ্বৰ আটক আদেশক আটক কৰ্তৃপক্ষই অপসাৰিত কৰিব নোৱাৰে আৰু য'ত সম্ভৱ হয় এটা দোষমুক্ত আৰু আইনৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ যথাযথভাৱে মানি চলা নতুন আদেশ জাৰি কৰিব নোৱাৰে।

নৰঞ্জন সিঙৰ গোচৰৰ পৰ্যবেক্ষণসমূহৰ সন্দৰ্ভত, আমি সেইবোৰক এনেধৰণৰ কোনো সাধাৰণ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়োৱা বুলি ধৰি নলওঁ যে যেতিয়া এবাৰ পূৰ্বৰ আদেশৰ বৈধতাক প্ৰত্যাহ্বান জনাই আদালতত আবেদন দাখিল কৰা হয় তেতিয়া নতুনকৈ আটক কৰাৰ কোনো আদেশ দিব নোৱাৰি। বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলে সেই গোচৰৰ তথ্যৰ পৰা অনুমান কৰা যেন লাগে যে আবেদনকাৰীক আটক কৰাটো এতিয়াও প্ৰয়োজনীয় বুলি সন্তুষ্ট হোৱাত পিছৰ আদেশটো প্ৰকৃততে দিয়া হোৱা নাছিল কিন্তু সেয়া "স্পষ্টভাৱে বৰ্তমানৰ আবেদনখনক পৰাস্ত কৰিবলৈ" আছিল। বেয়া বিশ্বাসৰ প্ৰশ্নটো যদি উত্থাপন কৰা হয় তেন্তে নিশ্চয়কৈ প্ৰতিটো গোচৰৰ পৰিস্থিতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি সিদ্ধান্ত ল'ব লাগিব, কিন্তু এটা গোচৰৰ পৰ্যবেক্ষণক আন গোচৰৰ সৈতে মোকাবিলা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিজৰ হিচাপে গণ্য কৰিব নোৱাৰি।

আমি সেই অনুসৰি গোচৰটো পৰৱৰ্তী শুনানিৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰোঁ। এই আদেশে আন আবেদনসমূহ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব য'ত একে প্ৰশ্ন উত্থাপন হৈছিল।

আবেদনসমূহ প্ৰেৰণ কৰা হৈছে।

প্ৰতিবাদীৰ বাবে অভিৰ্ত্তা: পি.এ. মেহতা।

#####